

Ivan Tavčar

CVETJE V JESENI

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:

Cvetje v jeseni

Ivan Tavčar

Ivan Tavčar, 1917

Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:

Bird Publisher

DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš

Telefon: +386 (1) 723 78 28

E-pošta: info@bird-publisher.com

www.bird-publisher.com

Urednik: Damjan Plut

Oblikovanje: Grafiza

PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

TAVČAR, Ivan, 1851-1923

Cvetje v jeseni [Elektronski vir] / Ivan Tavčar. - El. knjiga. -

Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-025-7 (pdf)

ISBN 978-961-279-026-6 (mobi)

ISBN 978-961-279-027-1 (ePUB)

257114368

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.
Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.
Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

I.....	9
II.....	12
III.....	16
IV.....	20
V.....	25
VI.....	32
VII.....	37
VIII.....	42
IX.....	47
X.....	52

*Blagor mu, ki ima v časih groze in trepeta
še moč spominjati se zornih prejšnjih dni!*

Sedeli smo na najlepšem ljubljanskem vrtu. V senci pod divjim kostanjem.

Gospa Marica je z belo roko prekladala posode ter nalivala kavo, da je silil prijeten duh pod zelene veje.

Tudi gospa Mica ni hotela brez dela ostati: narezala je belega kruha ter ga simetrično razstavila po mizi. Vmes pa je postavljala gospa Dinca male krožnike z rumenim medom in surovim maslom.

Pri človekoljubnem tem delu, ki je veljalo v prvi vrsti meni, me je prešinila misel – bogzna od kod je prišla – ki ni bila ljubezniva za ljubko trojico, katere gost sem bil danes na najlepšem ljubljanskem vrtu.

Premišljeval sem: »Kakor so lepe in srcu prikupljive, pa bi vendar življenje zastavil, da ta trojčica ni nikdar poznala tiste vsemogočne ljubezni, ki ni dana vsakemu, komur je pa dana, tega pretresa, kakor pretresa vihar gozdove na gori!«

V svoji neprevidnosti dal sem besedo tej svoji misli. Kakor trije čmrljčki so se dvignile ter brenčale okrog mene.

»Kaj, da mé nismo iz ljubezni vzele svojih mož?«

Prav ostro so me napadale, posebno gospa Dinca: »Da bi jaz svojega moža ne bila iz ljubezni vzela?«

Polastila se me je hudobija: »Moje mnenje govori, da si svojega moža vzela, ker prideluje vsako leto obilo dobrega in dragega vina.«

Že sem upal, da pridem v dotiko z njeno sladko ročico. Ali vmes je posegla gospa Marica: »In jaz sem svojega vzela, ker sladkor in moko na debelo prodaja?«

»In jaz,« je hitela Mica, »svojega, ker z dobičkom razpečava sukno in platno?«

Nobena ni hotela odnehati od čebljanja in iz oči jim je plamtel ogenj, da sem menil, sedaj in sedaj bom upepeljen!

Na Kamniških planinah se je pričela megla kaditi izza vrhov.

»Vreme se spremeni,« sem pripomnil, da bi napeljal govorico v drugo strugo.

Unisono: »Užaljene smo!«

»Saj niste same, ljube prijateljice, saj imate obilo tovarišic! Čas, recimo, moderni čas je tak, da je zakonska ljubezen prav važno blago, ki se za visoko ceno prodaja, za visoko ceno kupuje. Kaj morete ve za to? Žrtev ste dneva, ki vas je rodil. A same dobro veste, da bi danes Leander ne plaval čez Helespont, če bi pri dekletu ne slutil nekaj težkih hranilničnih knjižic! Tudi jaz ne morem za to, da je tako!«

»Obrekovalec! Hudobnež!«

Posadil sem se na konja: »Kaj veste ve tri, kaj vedo vaše tovarišice, kaj ve moderna ženska o tisti ljubezni, ki pretresa telo in dušo, ki veže dušo in telo, ki je kakor nevihta, ki pride, da ne veš od kod, ki te podsuje, ki te stolče, da se od nje nikdar več ne oddahneš, ki jo pa vendar hočeš imeti, in najsi zaradi nje življenje izgubiš! Kaj ve veste o taki ljubezni!«

»Me ljubimo svoje može!«

»Dokler so v stanu mesec za mesecem polagati stotake na mizo. Če bi ne bilo teh stotakov, če bi ne bilo obleke in svile, ljubi Jezus, koliko ženic bi svoje može še ljubilo?«

»Ti dobro to veš, ker si – oženjen!«

Grenko-zasmehljivo so se smejale.

»Zasmehujte me, kolikor vas je volja! Da, prijateljice, kar vam ni bilo dano, dano je bilo meni. Pretresla me je ljubezen, enaka viharju, enaka nevihti! Prišla je pozno, prav tako je prišla, kakor pride časih kako cvetje v pozni jeseni. Sadu ni rodila, kakor ga ne rodi jesenski cvet. Če me hočete poslušati, vam razgrnem vse. Pri tem tudi izveste, čemu nisem hotel zakonske družice, ki bi me bila ravno tako okrog prsta obvijala, kakor obvijate ve svoje može. Pri poslušanju se boste morda obilo smejale! Vprašanje je torej: me li hočete poslušati?«

Gospa Marica, gospa Mica in gospa Dinca so z enim glasom odgovorile, da hočejo poslušati.

I

Ko se je po travnikih otava kosila – katerega leta je to bilo, nima za vas, častite gospe, nikakega pomena – sem vzel v roko pratiko ter izračunal, da dosežem točno po štirinajstih dneh osemintrideseto leto svojega brezpomembnega življenja. Teh osemintrideset let mi je tičalo neprijetno v kosteh: spodaj se mi je pričenjalo telo že nekako nesimetrično zaokrožati, zgoraj ob sencih pa je že nekaj sivelo, kakor pozimi, če leži ivje na vejevju. Sicer pa se mi je dobro godilo. Nekaj let že nisem poznal nikakih skrbi, kakor so me svoj čas davile na visoki šoli, in v pravdah sem koval če že ne rumenjakov, vsaj srebrnjake, tako da sta se napolnila dan za dnevom lonec in skleda. Vzlic temu pa me je tistega dne, ko sem ob roki pratike določil svojo starost, zavest, da se staram, prav potlačila in ravno tako me je potlačilo prepričanje, da mi na svetu ne ostaja drugega nego tisto, kar imenuje Latinec: fructus consumere.

Stroj si – tako sem govoril sam sebi – ki bo tekkel, dokler so posamezni deli količkaj v redu. Potem pa tu in tam kaj odneha, oči ti pokvari kratkovidnost, lasje ti izpadejo in po členkih se ti nabere apno, da teče stroj le še s stokanjem in ječanjem. Pri koncu pa vse skupaj pade in kakor staro šaro te odneso v stran. Če se pa ob najzadnjem koncu vprašaš, je li tvoje življenje imelo kaj višjega pomena ali namena, ne moreš drugega odgovoriti nego: »Ni ga imelo!«

Tako sem govoril sam sebi in prav živo sem čutil, kako me je potrlo teh osemintrideset let, ki jih skoraj dopolnim. Kje naj dobim sočutno dušo, da izlijem vanjo svojo otožnost?

Gnalo me je iz sobe.

Ko stopim na ulico, je bil prvi človek, ki sem ga ugledal, trgovec Bon, tvoj sedANJI mož, gospa Marica. Ali takrat ti še ni bil tako podložen, kot ti je dandanes, pač pa smo vedeli, da že šteje stopinje za teboj in da ne odide svoji zakonski usodi. Ker se je sam ženil, je bil tiste dni pravi agent za ženitve, tako da sem takoj vedel, kake besede mi bo spregovorila ta revna duša.

»Kam pa? Kam pa?« je povpraševal.

Odgovoril sem čemerno: »Sam ne vem kam!«

»No vidiš, ali ti naj do sodnega dne trobentam, kako sam si! Plevel si na njivi, za katerega se nihče ne briga! Čisto tako kot plevel tudi pogineš! Dohodke imaš; lahko bi preživljal ženo in otroke. – Oženi se vendar!«

Kar videl sem, da živi v veri, da je spregovoril najmodrejšo besedo pod soncem in pod zvezdami! Ta modrost pa me ni potolažila, ker je ženska le slaba tolažba možu, ki je star osemintrideset let.

Tedaj se mi je poželelo po gospe Heleni, katero ve tri že tako dobro poznate. Tiste dni – morda je še danes – je bila najkrasnejša ljubljanska gospa, a bila je – gospa Mica, ne nabiraj svojih ust! – moja prijateljica. Kadar me je morila kaka skrb ali otožnost, sem se zatekel k tej svoji prijateljici, in vselej je njena materinska beseda razvedrila mojo dušo in čelo. V mojih očeh je bila gospa Helena vzor ženske, ki se ni dotikala prahu tega sveta. Z njo skupaj sva čitala Prešerna in na marsikatero krasoto Prešernovih umotvorov me je opozorila ona. Bila je čez vse mere idealna ženska: vsaj jaz sem bil prepričan o tem. Tudi s svojim možem – bil mi je součenec – je živela v resnično srečenem zakonu. Zakonska sicer nista imela velikega premoženja, v obilju pa sta imela, kar sta za življenje potrebovala. Dve deklici sta bili sad vzornega zakona. Starejšo je bila gospa Helena že